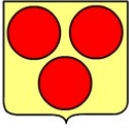

Borculo als leen van de vorstbisschoppen van Münster

Een voorlopige samenvatting van de vermeldingen in (afschriften van) de Munsterse leenregisters, leenoorkonden en renversalen.

In de eerste schriftelijk vastgelegde belening, ergens tussen 1364 en 1379, wordt de stad Borculo niet afzonderlijk genoemd. Borculo kreeg stadsrechten in 1375, maar deze zijn slechts overgeleverd in een document uit 1590 dat op basis van het geheugen van de toenmalige magistraat opgesteld is na de stadsbrand die de archieven vernietigd heeft. De vermelding als stad zien we voor het eerst in 1406 en daarna nog in 1420. In de volgende beleningen en de renversalen daarop wordt Borculo echter consequent aangeduid als wigbold. Het tweede dat opvalt is de vermelding van de heerlijkheid (herschap) Borculo als manleen. Dit gebeurt voor het eerst in 1420 en wordt daarna steeds herhaald. Dat speelde een belangrijke rol in de strijd tussen de erfgenamen van de kinderloos gestorven laatste heer van Borculo uit het Huis Bronckhorst en de leenheer, de bisschop/domkapittel van Münster, waarbij de eerste uiteraard ook vasthielden aan de vererving in de vrouwelijke lijn en daarop hun aanspraken baseerden.

- 1364-1379   Eerste schriftelijke vermelding van het leen Borculo, bestaande uit het kasteel Borclo, de helft van de heerlijkheid en van de jurisdictie daarover. Leenman was heer Gijsbert van Bronckhorst, die gehuwd was met Henrik (Henrica) van Borculo-Dodinkweerde. De andere helft hield heer Henric van Wisch van de vorstbisschop in leen. In deze belening wordt de stad Borculo wordt niet genoemd.
Gedrukt (op basis van een andere versie): Hugo Kemkes e.a. (bearb.), *Die Lehnregister der Bischöfe von Münster bis 1379* (Münster 1995), E198.
1406.   Gijsbert van Bronckhorst, heer van Borculo, verklaart in leen van vorstbisschop Otto von Hoya te hebben ontvangen het slot en de gehele heerlijkheid Borculo. De stad Borculo wordt niet genoemd:
- (Infeudatio Gisselberti van Brunchorst). Wij Gyselbert van Brunhorst, here to Borclo, ritter, bekennet und betuget vermyddes dessen openen breve, dat wij van deme ..., unsen leven heren und... hern Otten van der Hoye, bisscope to Monstere, entfangen hebbet dat slot unde de alinge herscap van Borclo myd allen eren tobehoringen und myd allen guden de darin roret, und dat daran rorende plach, so alle de van eme und van sijnen gestichte van Monstere to leyne geyt. Und hyrvan hebbe wij eme und sijnen gestichte van Monstere gehuldiget und gesworen truwe und holt to wesene als eyn man sijnen heren van rechte schuldich is te wesene. Und des to tughe und bekantnisse hebben wij unse ingesegel an dessen bref don hangen. Gegeven in den jare unses Heren dusent veyrhundert und sesse, des saterdages na den sundage als men singet in der hilgen kerken Invocavit.
Bron: StAM, Manuscripte, Band 4, pag. 151, renversaal, 1406, maart 6 (afschrift)
Regest: A.P. van Schilfgaarde, *De graven van Limburg Stirum en de geschiedenis hunner bezittingen in Gelderland. Tweede stuk. Regestenlijst*, (Assen 1961), reg. 304.
1420.   Otto van Brunchorst, heer van Borculo (Borclo), verklaart in leen te hebben ontvangen van het kapittel van Munster "dat slot und stad und de alinge herschap van Borclo". Het leen wordt voor het eerst aangeduid als manleen.
Bron: StAM, Manuskripte II, Band 162.
Gedrukt: Hugo Kemkes e.a. (bearb.), *Die Lehnregister der Bischöfe von Münster 1379-1450*, (Münster 2007), H325

1467. Bisschop Henrick van Munster beleent Gissbert, heer tho Bronchorst, met slot, wigbold en heerschap van Borculo.
Regest: A.P. van Schilfgaarde, *De graven van Limburg Stirum en de geschiedenis hunner bezittingen in Gelderland. Tweede stuk. Regestenlijst*, (Assen 1961), reg. 572.
- 1476 Op 12 februari 1476 verklaren Johan Mensynck, Johan van der Hoeve, Engelbert Vyrdach, Johan van Bulo, Sweder de Rode van Hekeren, "rytermate mannen" van Gijsbert van Bronckhorst, heer van Borculo, en Johan van Mengeden, Albert Vysscher, Roloff Bernyssen, Hinrick van Collen en Arnt van Trier, "borgeren en ingesetenen to Borclo (...) dattet landt und herscappye van Borclo nyet en hoert totten hertochdom van Gelre offt grefscap van Zutphen en ock nywerlde [nooit] dar to gehort en hefft".
Gedruckt: J.H. de Meter, "Een onuitgegeven oorkonde betreffende de leenroerigheid van Borculo", in: *Verslagen en Mededelingen van de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oud-vaderlandsche recht*, Nieuwe Reeks XI, 2 (1956), 415-422
1479. Vorstbisschop Henrick van Munster beleent Gijsbert van Bronckhorst, heer van Borculo, met "dat sloott, wigboldt unnd alinger herschap von Borckeloe mit allen erenn thobehoringen und mit allen guideren de daer tho unnd inhoren, unnd daerthoe und in tgohoerende plegen tho unsen unnd unsen gestichtz van Munster rechten manlehen".
1500. 6 januari. Frederik van Bronkhorst verklaart in leen te hebben ontvangen "dat slott, wigboldt und alingen herschap von Borckeloe, mit allen eren thobehoringen, und mit allen guderen de daer tho unnd in horen, und dartho unnd in tho hoeren plegen tho unsen und unses gestichtes von Munster rechten manleen".
Regest: A.P. van Schilfgaarde, *De graven van Limburg Stirum in Gelderland en de geschiedenis hunner bezittingen. Tweede stuk, regestenlijst* (Assen 1961) reg.nr. 771
- 1500 28 december. Bisschop Conradt van Münster beleent Frederich, heer van Bronckhorst en Borculo, met slot, wigbold en heerschap Borculo.
Regest: A.P. van Schilfgaarde, *De graven van Limburg Stirum in Gelderland en de geschiedenis hunner bezittingen. Tweede stuk, regestenlijst* (Assen 1961) reg.nr. 779
- 1529 Joost van Bronckhorst, heer van Borculo, verklaart in leen te hebben ontvangen "dat slott, wigbolt und alynge herschap van Borckloe myt allen eren tobehoringen to manlenen".
Afschrift in: StAM, Manuscripte VIII, Nr. 406
Regest: A.P. van Schilfgaarde, *De graven van Limburg Stirum in Gelderland en de geschiedenis hunner bezittingen. Tweede stuk, regestenlijst* (Assen 1961) reg.nr. 966
- 1542 Bisschop Frans van Munster beleent Joost, graaf van Bronckhorst en heer van Borculo met het slot, wigbold en heerschap Borculo.
Regest: A.P. van Schilfgaarde, *De graven van Limburg Stirum in Gelderland en de geschiedenis hunner bezittingen. Tweede stuk, regestenlijst* (Assen 1961) reg.nr. 1054.
- 1557 Maria van der Hoya, weduwe van graaf Joost van Bronkhorst, heer van Borculo, wordt door de vorstbisschop lijftochtsgewijs beleend met "mit het slott, wigbolt und alinge herschap Borckelo".
Afschrift in: StAM, Manuscripte VII, Nr. 407.

Bronnen (anders dan genoemde):

Nationaal Archief, *Collectie van Limburg-Stirum*, inv.nr. LN173, Afschriften van leenbrieven en renversalen uit de Munsterse leenregisters, begin 17e eeuw (1376-1497). 1 katern.